

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/365
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.10.2022/18
Karar Numarası : 2022/701
Başvuran : F. K.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın süreli ve süresiz yayın hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuzca 31/03/2022 tarih ve ... sayılı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde başvuran tarafından özetle:

a. Kendisine, ailesinden kargo aracılığıyla dergiler geldiği, abone olmasına rağmen Halk Okulu dergisinin 56, 61, 81 ve 82'nci sayılarının verilmediği, abone olmadığı gerekçesiyle ... dergilerinin teslim edilmediği, bedelini ödediği dergileri ise faturası olmasına rağmen abonelik işlemlerinin idare kanalıyla olması gerektiği gerekçesiyle alamadığı, çok sayıda dergiye abone olmak istemediği ve abone olacak maddi güce sahip de olmadığı, bununla beraber kitap hakkının 10 kitapla sınırlı olduğu,

b. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun yürürlüğe girdiğinden beri 15 yıldır ailesinden posta, kargo ve ziyaret aracılığıyla dergi ve kitap alabiliyorken, yürürlük tarihinden 15 yıl sonra Kanun'un mahpus aleyhine yorumlanıp genişletilerek süreli ve süresiz yayın hakkının ihlal edildiği, Kanun'da açıkça yazmayan ve belirsiz olan durumların mahpus lehine yorumlanması gerektiği, "bedelini ödemek" şartının abonelik şartı olarak yorumlanamayacağı iddia edilmekte olup, süreli ve süresiz yayınlardan yararlanabilmek için Anayasa'ya ve kanunlara aykırı olan dergi ve gazete aboneliği şartının kaldırılması, ailesinden gelen dergi ve gazetelerin verilmesi, 10 kitap sınırının kaldırılması talep edilmektedir.

3. Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 26/04/2022 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşte özetle:

a. 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin birinci fıkrasında "*hükümlünün, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu*" hususunun yer aldığı, daha önceden fiziki ve içerik olarak incelenmeyen yayınlar hakkında Eğitim Kurulu'nun bir kanaatinin oluşamayacağı ancak elde bulunan yayınların değerlendirilebileceği, mahpusun talep ettiği yayınların emanet para hesabından dış kantin marifeti ile alınıp Kurulca yeniden incelendikten sonra 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olan yayınların verileceği, uygun olmayanların verilmeyeceği hususunu dikkate alarak dilekçe yazması gerektiği, hükümlünün dışarıdan süreli yayınların serbestçe gönderilmesini isteme sebebinin örgütsel içerikli yayınlara kolayca ulaşma imkanının yanı sıra örgütsel disiplin, haberleşme ve motivasyon amaçlı olduğu,

b. 5275 sayılı Kanun'un 69'uncu maddesi kapsamında "*mahpusun 2 ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı ve kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahip olduğu*", dolayısıyla dışarıdan sadece kitabın hediye olarak kabul edildiği, bunun dışındaki gazete, dergi, magazin gibi süreli yayınların kabul edilmediği,

c. 12/07/2005 tarihli Bakan Oluru ile yürürlüğe giren Ceza ve İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi 30'uncu maddesi kapsamında verilecek yayın sayısı sınırının Eğitim Kurulu kararıyla belirlendiği, bu kapsamda mensup olunan dine ait 5 kitap (Kur'an-ı Kerim, İncil ve Tevrat hariç), şahsa ait 10 kitap, Kurum Kütüphanesinden ve İl Halk Kütüphanesinden ayrı ayrı temin edilebilecek 3 kitap olduğu, öğrenci mahpuslar için tehlike oluşturmadığı müddetçe sınırlama olmadığı, süreli yayınlarda herhangi kısıtlama olmamakla beraber oda düzenini bozmayacak makul sayılarda bulundurulmasının uygun görüldüğü, dolayısıyla sayı sınırlamasına tabi olmayan makul sayıda ders kitabı, sözlük ve süreli yayın dışında 21 kitabı odasında bulundurabileceği beyan edilmiş olup; konuya ilişkin Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 2021/12366 Esas ve 2021/14864 Karar sayılı kararı, Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) 2013/1821 başvuru numaralı ve 05/11/2014 karar tarihli kararı, başvuranın başvurusuna ilişkin Eğitim Kurulu kararları tarafımıza gönderilmiştir.

4. Başvuranın muhatap Kurumun cevabi yazısına ilişkin 27/05/2022 tarih ve ... sayı ile kayda alınan yazılı görüşünde ise özetle:

a. Muhatap Kurumun cevabının mevzuat alıntılarında ve başvuruya kaynaklık eden belgelerden oluştuğu, yasal ve anayasal haklarının ihlal edilmediğini göstermediği,

b. Ailesinden gelen dergi ve gazetelerin tarafına verilmediği, dergi sayısında sınırlama olmamasının ilgili sınırlama kararlarındaki mantıksızlığı ortaya koyduğu, zamanının çoğunu okuyarak geçirdiği için 10 kitap sınırının ciddi mağduriyet yarattığı iddia edilmekte olup, başvuran mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesine göre; "*Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.*"

6. Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Kurumun çalışma alanları" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun çalışma alanları arasında sayılmıştır.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili*

gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. 5275 sayılı Kanun'un "Sürelili veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" başlıklı 62'inci maddesine göre; "(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelili ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. (2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz. (3) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez. (4) Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir.”

11. Aynı Kanun'un "Hükümlüye dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı" başlıklı 69'uncu maddesine göre; "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir. Bunun esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir.”

12. 29/03/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" başlıklı 77'nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre; "Hükümlü, hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilir. Hediye olarak kitabın ücreti de gönderilebilir, bu durumda kitap, kurum kantini aracılığıyla temin edilir.”

13. Ceza ve İnfaz Kurumları Kütüphanesi ve Kitaplık Yönergesi "Oda veya koğuşa verilecek yayın ve süresi" başlıklı 30'uncu maddesine göre; "Oda veya koğuştaki okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan sürelili ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetlerini aksatmayacak, oda veya koğu düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koğuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir. Verilen yayınlar, en çok onbeşinci günün sonunda kütüphane veya kitaplığa iade edilir. Bu sürenin bitiminde, sürenin uzatılmasını isteyenlere; yayın adedine, yayına gösterilen ilgiye ve faydalanma maksadına göre kütüphane veya kitaplık sorumlusu tarafından ek süre verilebilir.”

14. AYM'ye göre; "Tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların tutuklu ve hükümlüler için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı anlamında da değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında tutuklu ve hükümlülerin hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır" (AYM, Mehmet Reşit Arslan ve

diğerleri, 2013/583, 10/12/2014, § 73).

15. Somut başvuru kapsamında, muhatap tarafından gönderilen Eğitim Kurulu kararları incelenmiştir. Kararlarda; Halk Oyunu adlı derginin içeriğinde terör örgütlerinin ideolojisi doğrultusunda yazılmış metinlerin bulunması, terör örgütü üyeleri ve eylemleri hakkında övücü ifadelerin kullanılması, devlet düzenine karşı kin ve nefret ifadelerinin kullanılması, silahlı direniş ve ayaklanmanın meşru gösterilmesi sebepleriyle 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları kapsamında mahpusa verilmemesine karar verildiği görülmüştür. Muhatap, adı geçen ve diğer dergilerin sakıncalı olup olmadığının incelenebilmesi için idare kanalıyla alınması gerektiğini belirtmiştir. Dergi ve gazetelerin hediye olarak kabul edilemeyeceği mevzuat kapsamında kalmakla beraber; yüksek güvenliklı cezaevinde güvenlik ve asayişin sağlanabilmesi için süreli ve süresiz yayınların denetimden geçmesi, Eğitim Kurulu kararıyla yayınların verilip verilmeyeceğine karar verilmesinin meşru ve orantılı bir güvenlik önlemi olduğu değerlendirilmektedir.

16. 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesine göre; "*Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.*" Hediye olarak mahpuslarca sadece kitap ve giysi kabul edilebildiği için, hükümde geçen 'bedel ödeme' eyleminin cezaevi aracılığıyla gerçekleştirilebileceği, bunun dışındaki yollarla ödeme suretiyle mahpusa dergi ve gazete gönderilmesinin hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet verebileceği anlaşılmaktadır.

17. Ceza ve İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 30'uncu maddesinde izin verilecek yayın sayısının Eğitim Kurulu tarafından karara bağlanacağı düzenlenmiştir. Eğitim Kurulu'nun 24/05/2021 tarihli ve 2021/38 sayılı kararında mahpusun 5 dini kitap (Kur'an-ı Kerim, İncil, Tevrat hariç), 10 şahsi kitap, 3 Kurum Kütüphanesine ve 3 İl Halk Kütüphanesine ait olmak üzere toplam 21 kitap bulundurulabilmesine karar verildiği görülmüştür. Bununla beraber sayı sınırlamasına tabi olmayan makul sayıda ders kitabı ve süreli yayın bulundurulabilmektedir. Cezaevi şartları ve alınması gereken makul gereklilikler düşünüldüğünde ders kitapları dışında 21 kitap bulundurulabilmesinin yeterli olduğu, aksi durumda kitapların fazlalığının aramaları zorlaştıracağı, oda düzeni ve güvenlik açısından sıkıntı yaratabileceği, mevcut kitapların verilmesi ve yeni kitapların alınması suretiyle mahpusların yeterli şekilde kitaplardan yararlanabileceği değerlendirilmektedir.

18. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesine göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

19. Yukarıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda başvurunun "**kabul edilmez**" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
 2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
 3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
- 04.10.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-İmzalıdır

Av. Aليşan TIRYAKI
Daire Başkanı

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye
(İZİNLI)

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye